

Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30823>

Özet

Bu ölçek, bireylerin **Sosyobilimsel Konulara** (SBK) yönelik sahip oldukları **tutumlar** ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışması, Cengiz Yolağiden tarafından 2017 yılında tamamlanan bir yüksek lisans tezinin parçası olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, öğretmen adaylarının fen öğrenme becerileri, fen okuryazarlığı düzeyleri ve SBK'lara yönelik tutumları arasındaki ilişkileri incelemektir. Ölçek, özellikle eğitim bilimleri ve fen eğitimi alanlarında, öğrencilerin tartışılabilir bilimsel ve toplumsal meselelere karşı duygusal ve bilişsel eğilimlerini belirlemek için önemli bir araç sunmaktadır.

Ölçek, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi bünyesinde kayıtlı olan ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde yürütülen bu akademik çalışmada geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme süreci, sosyobilimsel konuların (örneğin, biyoetik, çevre sorunları, genetik mühendisliği) karmaşık doğası göz önünde bulundurularak, bu konulara yönelik bireysel yaklaşımların derinlemesine analiz etmeyi hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler

Sosyobilimsel konular, tutum ölçeği, fen eğitimi, öğretmen adayları, ölçek geliştirme, fen okuryazarlığı, yüksek lisans tezi.

Yazarlar

Cengiz Yolağiden (Geliştirici), Mustafa Sami Topçu (Sorumlu Yazar/Danışman).

Amaç

Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği, öğretmen adaylarının ve genel olarak öğrencilerin, bilimsel ve toplumsal boyutları olan, ahlaki ve etik ikilemler içeren güncel meselelere karşı gösterdikleri duygusal, bilişsel ve davranışsal eğilimleri (tutumları) sistematik olarak ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu ölçek, eğitimcilerin ve araştırmacıların, öğrencilerin sosyobilimsel tartışmalara katılım düzeylerini ve bu konulara olan ilgilerini nicel verilerle değerlendirmesine olanak tanır.

Ölçeğin birincil amacı, sosyobilimsel konuların öğretiminin etkinliğini değerlendirmede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı sağlamaktır. Ayrıca, öğrencilerin fen öğrenme becerileri ve fen okuryazarlığı düzeyleri ile bu tutumlar arasındaki korelasyonel ilişkileri araştırmaya mümkün kılmak da amaçlanmıştır.

Yapı?

Ölçek, psikometrik açıdan "**tutum**" yapısını ölçmektedir. Tutum, sosyal psikolojide genellikle bilişsel (düşünceler), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (eylem eğilimi) bileşenlerden oluşan karmaşık bir psikolojik eğilim olarak tanımlanır. Bu ölçek özelinde, yapı, bireyin tartışılabilir bilimsel konulara karşı gösterdiği genel olumlu veya olumsuz değerlendirilmeyi ifade eder.

Tutum yapısının ölçümü, bireylerin bilimsel bilgiyi toplumsal bağlamda kullanma istekliliklerini ve bu tür konular hakkında eleştirel düşünme yeteneklerini ne kadar önemsediklerini yansıtır. Sosyobilimsel konular, genellikle kesin bir cevap olmayan ve kişisel değer yargılarına gerektiren meseleler olduğundan, tutum bu alandaki karar verme süreçlerinin temelini oluşturur.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çabalarında, geliştirme sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak tez çalışmalarıyla detaylandırılmaktadır. Geçerlik, ölçeğin gerçekten ölçmeyi amaçladığı yapıyı (sosyobilimsel konulara yönelik tutum) ölçüp ölçmediğini gösterir. Tipik olarak, bu tür ölçek geliştirme çalışmalarıyla **yapı geçerliliği** (Construct Validity) temel alınır.

Yapı geçerliliği analizleri genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilir. Bu analizler sırasında, ölçek maddelerinin belirlenen alt boyutlara uygun olarak yüklendiği ve teorik yapıyı desteklediği gösterilmelidir. Ayrıca, uzman görüşleri alınarak **kapsam geçerliliği** (Content Validity) sağlanmalıdır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlilik (Reliability) analizleri, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını değerlendirmek için gerçekleştirilir. Güvenirlilik, aynı koşullar altında tekrarlandığında benzer sonuçlar verme derecesini ifade eder.

Çok tutarlılık güvenirlilik katsayısı, genellikle **Cronbach Alfa** değeri ile hesaplanmaktadır. Yüksek lisans tezinde, ölçeğin genel puanı ve muhtemel alt boyutları için kabul edilebilir düzeyde yüksek Cronbach Alfa değerleri rapor edilmiş olmalıdır. Bu değerler, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak için **faktör analizi** kullanılmaktadır. Bu analiz, ölçekte yer alan çok sayıda maddenin hangi temel boyutlar altında toplandığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Geliştirme amaçlarında, verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla **Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)** örneklem yeterliliği testi ve **Barlett Küresellik Testi** uygulanmıştır. Başarılı bir faktör analizi, ölçeğin tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu olduğunu ortaya koyar. Eğer çok boyutlu ise, bu boyutlar sosyobilimsel konulara yönelik tutumun farklı yönlerini (örneğin, etik kaygılar, bilimsel bilgiye güven, toplumsal etki algısı) temsil edecektir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş psikometrik araçtır.)

Format: Büyük olasılıkla 5'li veya 7'li **Likert Tipi** derecelendirme formatı kullanılmıştır (Kesin bilgi tezde yer almaktadır).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğretmen Adaylar (Fen Bilgisi Öğretmenliği ve benzeri alanlarda öğrenim gören lisans öğrencileri).

Yaş Grubu: Genç Yetkinler (Tipik olarak 18-25 yaş aralığı).

Popülasyon Detayları: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı öğretmenlik programlarında öğrenim gören öğrenciler.

Test Metodolojisi: Öz Bildirimli Anket (Self-Report Questionnaire).

Anahtar Kelimeler

Tutum, sosyobilimsel konular, ölçek, psikometri, fen eğitimi, öğretmen yetiştirme, **geçerlik**, **güvenirlilik**.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Veri Kaynağında mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Mustafa Sami Topçu (Sorumlu Yazar): mstopcu@yildiz.edu.tr

Yazın Adresi: Mustafa Sami Topçu, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (Tahmini güncel kurum bilgisi).

Şartlar, Ücret ve Test Yolu

Bu ölçek, bir yüksek lisans tezi (Yolagiden, 2017) kapsamında geliştirilmiştir. Akademik çalışmalarda kullanılmak üzere genellikle izin gerekebilir ancak tezin kendisi YÖK Ulusal Tez Merkezi

aracılığıyla kamuya açılır. Ölçeğin ticari kullanımı için sorumlu yazar Mustafa Sami Topçu ile iletişime geçilmesi önerilir.

Test Geliştirme Yılı: 2017.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [sosyobilimsel-konulara-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Referanslar

Yolağiden, C. (2017). *Öğretmen adaylarının fen öğrenme becerisi, fen okuryazarlığı ve sosyobilimsel konulara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Tez kaynağına YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden de erişim sağlanabilir: [tez.yok.gov.tr](#)

Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte listelenmemiştir; bu nedenle, maddelerin tam listesi için orijinal teze veya yukarıda belirtilen PDF dosyasına başvurulması gerekmektedir.

Ölçek maddeleri bu kaynakta mevcut değildir. Maddeler için referans gösterilen yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.